

indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 219: Forslag til lov om ophævelse af 100 love og retsfor skrifter. (Ophævelse af mere end 100 love og retsfor skrifter, der er forældede og uden retlig nødvendighed).

Af Kim Behnke (FRI) m.fl.
(Fremsat 15/3 2000).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Frank Jensen):

Med lovforslaget har Frihed 2000 lagt op til en formel ophævelse af en lang række forskellige retsfor skrifter, hvoraf de ældste stammer helt tilbage fra 1600-tallet.

Som begrundelse for forslaget har forslagsstillerne henvist til, at det drejer sig om retsfor skrifter, som enten stadig er gældende, men som ikke længere anvendes i praksis, eller som må anses for bortfaldet, uden at de dog er blevet udtrykkeligt ophævet.

Ifølge forslagsstillerne bør sådanne love og regler udtrykkeligt ophæves, da de er med til at mindske overblikket over den samlede danske regelsamling, det danske regelkompleks, ligesom forældede og overflødige regler medvirker til at reducere borgernes respekt for lovgivningen.

Forslagsstillerne har herudover henvist til, at de pågældende regler i helt særlige tilfælde vil kunne være udslagsgivende i en konkret retstvst, hvilket forslagsstillerne ikke mener er hensigtsmæssigt.

Jeg vil gerne – jeg vil nærmere sige helt undtagelsesvis – rose Frihed 2000 for deres initiativ, som jo med forslagsstillerne egne ord har til formål at rydde op i den danske lovjungle. Det er et omfattende stykke arbejde, der ligger bag forslaget. Det ved vi ikke mindst i Justitsministeriet, hvor vi bl.a. i forbindelse med besvarelse af en række folketings spørgsmål fra hr. Kim Behnke i begyndelsen af dette år foretog en undersøgelse af, hvorvidt en række ældre forskrif-

ter på Justitsministeriets område fortsat var gældende.

Med forslaget sættes der jo også fokus på et meget vigtigt spørgsmål, nemlig spørgsmålet om at sikre, at den danske regelsamling er så enkel og overskuelig som muligt og i videst muligt omfang giver et retvisende billede af, hvad der er gældende ret. Det er et krav, som er helt basalt i et moderne samfund, og det har, som det også er påpeget af forslagsstillerne, stor betydning både for private borgere og ikke mindst for de erhvervsdrivende.

Derfor er det selvfølgelig også et spørgsmål, som i allerhøjeste grad har regeringens bevilgenhed. Men spørgsmålet er, hvordan vi bedst sikrer, at vores regelsamling lever op til disse krav.

Som Frihed 2000 selv indleder med at påpege i bemærkningerne til lovforslaget, er der tale om »et meget specielt lovforslag«.

Forslagsstillerne har tilsyneladende også derfor udtrykkeligt tilkendegivet, at de vil være, og jeg citerer: »... åbne over for vejledning, gode ideer og ændringsforslag fra Folketingets medlemmer og regeringen.«

Efter regeringens opfattelse er det således også nødvendigt, at vi tænker os meget grundigt om, inden vi i givet fald vedtager et lovforslag som det foreliggende, hvor der lægges op til at ophæve mere end 100 forskellige retsfor skrifter. Vi er ganske enkelt nødt til at være helt sikre på, at vi ikke i stedet får skabt en masse andre problemer.

Uden at gå i detaljen med hver enkelt af de mere end 100 forskellige retsfor skrifter, som foreslås ophævet, vil jeg derfor gerne benytte lejligheden til kort at fremhæve nogle af de mere uheldige konsekvenser, som efter regeringens opfattelse vil være en følge af lovforslagets vedtagelse.

For det første lægges der med lovforslaget op til en ophævelse af en række love m.v., som ikke alene stadig er gældende, men som – uanset deres alder – også stadig bliver anvendt. Forslagsstillerne har imidlertid ikke lagt op til, at de pågældende regler i stedet skal erstattes af nye regler.

Til eksempel kan jeg for det første nævne lovforslagets § 1, hvori det foreslås, at kongeloven fra 1665 nu skal ophæves. Kongeloven blev i det væsentlige ophævet ved junigrundloven fra 1849. Imidlertid blev enkelte af lovens bestemmelser om arvefølgen og om de kongelige prinser og prinsesser opretholdt. Kongelovens

bestemmelser om arvefølgen blev ophævet ved tronfølgeoven fra 1953. Bestemmelserne i kongelovens artikel 25 om bl.a. retlig immunitet for de kongelige prinser og prinsesser antages derimod fortsat at være i kraft i et vist omfang.

Tronfølgeovens § 5, stk. 3, indeholder en bestemmelse, der som udgangspunkt svarer til kongelovens artikel 21. Bestemmelsen fastslår, at personer, som er arveberettigede til tronen, ikke må indgå ægteskab uden regentens samtykke, som skal afgives i statsrådet. I modsat fald mister den pågældende arveretten til tronen.

Som fremhævet af forslagsstillerne i bemærkningerne til lovforslaget indeholder Danske Lov fra 1683 herudover en bestemmelse, som stort set er identisk med kongelovens artikel 25. Baggrunden for denne dobbelte regulering er det ikke muligt at sige noget præcist om. En afklaring af disse spørgsmål vil kræve en række meget ressourcekrævende undersøgelser, og jeg vil tillade mig at sætte spørgsmålstegn ved, om en sådan undersøgelse er umagen værd.

På den baggrund er det regeringens opfattelse, at der ikke på nuværende tidspunkt bør iværksættes et større arbejde med at gennemgå forhold med hensyn til de nævnte bestemmelser i kongeloven, Danske Lov og tronfølgeoven.

Som et andet eksempel på en gældende lov, som fortsat finder anvendelse, men som nu altså foreslås ophævet, kan nævnes den i § 135 nævnte lov om undersøgelse af Nørrebro sagen. Som begrundelse for, at denne lov bør ophæves, har forslagsstillerne i bemærkningerne til § 135 anført, at, og nu citerer jeg fra lovforslaget: »Undersøgelsen er afsluttet, så loven kan ophæves.«

Den begrundelse må jeg indrømme jeg blev noget overrasket over at læse, for så er der i hvert fald noget, der er forbigået min opmærksomhed. Nørrebroundersøgelsen er, som jeg tror alle her i Folketingssalen er klar over, ikke afsluttet, så ophæver vi loven, har undersøgelseskommissionen ikke længere noget formelt grundlag at fortsætte sin undersøgelse på.

Med lovforslaget foreslås endvidere ophævet en række retsfor skrifter under henvisning til, at de formentlig ikke længere er gældende og derfor bør ophæves. Som eksempel kan nævnes forslaget i § 5 om, at Kong Christian Den Femte Lov, Danske Lov, fra 1683 som udgangspunkt skal ophæves, bortset fra de bestemmelser, som er nævnt i stk. 2.

Som forslagsstillerne selv har antydnet i bemærkningerne til § 5, er der imidlertid ikke fuldstændig klarhed over, hvilke af Danske Lovs bestemmelser der stadig kan anses som gældende, og hvilke der enten er udtrykkeligt ophævet eller i øvrigt må anses for bortfaldet, f.eks. fordi de er erstattet af nye regler.

Regeringen har selvfølgelig fuldt ud forståelse for det synspunkt, at det ville være ønskværdigt med en fuldstændig afklaring af disse spørgsmål. Men ophæver man uden nærmere undersøgelse af række af Danske Lovs bestemmelser, risikerer man imidlertid at få ophævet bestemmelser, som stadig er gældende, og som uanset deres alder fortsat vil kunne være afgørende for fastlæggelsen af retstilstanden i en konkret sag.

En ophævelse af sådanne regler, hvor det er tvivlsomt, i hvilket omfang de fortsat er gældende, vil efter regeringens opfattelse reelt kunne medføre større retssikkerhedsmæssige problemer end det forhold, at der i dag ikke er fuldstændigt overblik over, hvilke af bestemmelserne der fortsat er gældende.

Under alle omstændigheder må det efter regeringens opfattelse være en forudsætning for, at man kan tage endelig stilling til, om dele af Danske Lov skal ophæves, at der forinden er foretaget en undersøgelse af, hvilke af lovens bestemmelser der stadig er gældende, og som fortsat bør opretholdes. En sådan undersøgelse ville imidlertid være så omfattende og tidskrævende, at den efter regeringens opfattelse ikke vil være realistisk at gennemføre i forbindelse med Folketingets behandling af det foreliggende lovforslag.

Herudover indgår i lovforslaget en række love, som angives at have udtømt deres formål. Som eksempel på sådanne love kan nævnes de mange love om anlæg af jernbanestrækninger, broforbindelser og veje samt love om afholdelse af folkeafstemninger, som Frihed 2000 nu har foreslået skal ophæves.

Som begrundelse herfor har Frihed 2000 bl.a. anført, at en stor del af disse love m.v. for længst har udtømt deres formål. Hertil er at sige, at i det omfang, sådanne love har udtømt deres formål, er en sådan ophævelse ikke nødvendig, og der er heller ikke tradition for, at man udtrykkeligt ophæver sådanne retsfor skrifter ved lov.

At påbegynde en praksis, hvorefter denne type af love fremover formelt skal ophæves af Folketinget, forekommer ikke hensigtsmæssig.

Det ville for det første kræve en detaljeret gennemgang af det samlede danske regelkompleks med henblik på at fremfinde alle de love m.v., som ikke er medtaget i det foreliggende lovforslag, men som ud fra de samme argumenter ligeledes ville skulle ophæves.

Dertil kommer, at en sådan praksis må antages at ville medføre et ikke ubetydeligt merarbejde, en merbelastning af Folketinget, idet Tinget oven i den store mængde af lovforslag, som allerede i dag passerer gennem Folketinget, fremover tillige skulle behandle og vedtage en lang række lovforslag, som alene ophæver en eller flere love.

Mere generelt kan det i øvrigt bemærkes, at en vedtagelse af det foreliggende lovforslag kun i særdeles begrænset omfang i sig selv vil kunne bidrage til at gøre lovgivningen mere overskuelig for borgerne. Det er således kun en meget beskeden del af de forskrifter, der foreslås ophævet, som overhovedet kan have betydning for private borgere.

Efter regeringens opfattelse bør en særlig indsats derfor først og fremmest rettes mod at forenkle eksisterende lovgivning på områder, hvor der i praksis kan være et betydeligt behov for at give klarhed og mere præcise regler i forhold til befolkningen.

Som forslagsstillerne selv har anført i bemærkninger til lovforslaget, er lovforslaget endvidere langt fra udtømmende. En fuldstændig gennemgang af hele den øvrige danske regelsamling med henblik på at konstatere, om der er andre retsfor skrifter, der ud fra de samme argumenter, som er anført af Frihed 2000, også ville skulle ophæves, vil imidlertid oven i de nødvendige undersøgelser, som jeg allerede har omtalt tidligere i mit indlæg, være meget tidkrævende.

De eksempler, som jeg har gennemgået, viser, at vi skal være varsomme med at begynde at ophæve retsfor skrifter, uden at vi har fuldstændigt overblik over de mulige konsekvenser, som en sådan formel ophævelse skaber.

Det ville imidlertid som antydnet kræve en række meget omfattende og tidkrævende undersøgelser ikke blot af de enkelte retsfor skrifter, som er omfattet af lovforslagets paragraffer, de 135 paragraffer, men også af det øvrige danske regelkompleks. Efter regeringens opfattelse vil sådanne undersøgelser imidlertid ikke realistisk kunne gennemføres i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget.

Så uanset at vi fra regeringens side er enige med Frihed 2000 i, at det er vigtigt at sikre både regelforenkling og overskuelighed, må vi samtidig erkende, at øvelsen desværre ikke er så enkel. Af disse grunde kan regeringen ikke stemme for det fremsatte lovforslag.

Justitsministeriet vil derimod anmode de øvrige ministerier om i forbindelse med udarbejdelsen af bidrag til lovgivningsprogrammet for folketingssamlingen 2000-01 at være opmærksom på, om man inden for de enkelte ministeriers områder har kendskab til love og andre retsfor skrifter, som udtrykkeligt bør ophæves. Det fremsatte lovforslag vil være et godt udgangspunkt for disse overvejelser.

Justitsministeriet vil herudover henlede ministeriernes opmærksomhed på, at de i forbindelse med udarbejdelse af nye lovforslag, uanset om det drejer sig om nye hovedlove eller om ændringer af gældende lov, bør overveje, hvorvidt det pågældende lovforslag giver anledning til at ændre retsfor skrifter, samt om andre ældre retsfor skrifter samtidig udtrykkelig bør ophæves i forbindelse med ny lovgivning.

Justitsministeriet vil selv sagt også selv løbende overveje, om der er behov for ophævelse af regler på Justitsministeriets område.

Så med disse ord ser jeg frem til en forhandling her i Folketinget og selvfølgelig også en mulighed for at kunne besvare spørgsmål i forbindelse med den udvalgsbehandling, som forventet vil komme efter lovforslagets første behandling.

Else Marie Mortensen (S):

Ja, jeg kan da indledningsvis tilslutte mig, at det er et usædvanligt lovforslag.

Det sværeste i forhold til denne ordførertale og til at forfatte en ordførertale, helt bortset fra at man både skal kunne læse latin og krølbogstaver, er uægtelig begrænsningens kunst. Der er stort set ikke nogen overgrænse for, hvor længe man kan tale om indholdet. Jeg har valgt at holde mig til den ganske korte version.

Min første reaktion, da jeg så lovforslag nr. L 219, var, at der måtte have været en ualmindelig arbejdsivrig ung jurastuderende i praktik hos partiet Frihed 2000. Senere var det så tanken om den lange række af spørgsmål, som partiets repræsentant i Retsudvalget har stillet justitsministeren og alt det arbejde, som det må have afstedkommet i Justitsministeriet, der så har fået mig til at ændre på min første reaktion.

Umiddelbart før den skematiske oversigt over alle forslagets elementer under forslagets bemærkninger afslører forslagsstillerne så også, at de håber på, at retslærde ved universiteternes juridiske fakulteter vil bruge lovforslaget i undervisningen. Det er godt nok noget af en ambition, der vil noget, men al ære og respekt for ambitionen.

Jeg tror, at de fleste af os folketingsmedlemmer husker, hvilket lovforslag vi holdt den første tale over, den såkaldte jomfrutale. Min jomfrutale tilbage i 1991 var til et lovforslag, der faktisk hed forslag til lov om ophævelse af lov om stempelafgift på topografiske kort. Jeg glemmer aldrig den titel, og jeg gjorde mig vældig umage for at finde noget relativt fornuftigt at sige i den samme anledning, og det lykkedes mig vist også at anvende omkring fire minutter på talerstolen ved den lejlighed.

Og hvorfor nævner jeg så det? Jo, bare for at illustrere, at det hænder faktisk med års mellemrum, at vi ophæver en lov her i Folketinget.

Som justitsministeren har været inde på, er formålet med L 219, som det er beskrevet i bemærkningerne, både agtværdigt og ordentligt. Partiet Frihed 2000 har været drevet af ønsket om mere overskuelighed og gennemsigtighed i gældende ret, men om dette noble formål så opnås eller blot delvis nås med det foreliggende, tillader jeg mig at nære en smule tvivl. Jeg tror faktisk ikke, der er ret mange mennesker i Danmark, der vil føle sig synderlig lettede, selv om vi vedtog forslaget i den nuværende form.

I Socialdemokratiet tror vi i øvrigt heller ikke, at lovgivning er sådan noget, man lige ordner i bundter af 100 til 140 stk. ad gangen, uanset at nogle af dem skriver sig 330 år tilbage.

Jeg vil ikke undlade at bemærke, at jeg har fundet underholdningsværdien relativt høj i forbindelse med forberedelsen af denne første behandling og i øvrigt heller ikke fundet forslaget uinteressant. Jeg vil dog anholde omtalen i bemærkningerne i eksempel 1 og punkt 2, hvor det insinueres, at der er tale om misbrug af grundlovens § 25. Det mener jeg ikke der er nogen belæg for.

Vi vil ikke afvise i Socialdemokratiet, at vi på et tidspunkt kan blive enige om enkelte punkter, delelementer af dette her forslag enten i denne omgang eller ved senere lejligheder; det vil vi følge med i under udvalgsbehandlingen.

Men vi må afvise forslaget i den foreliggende form.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jyske Lovs fortale indledes med de pompøse ord: »Med lov skal land bygges«, og hermed cementeres retssamfundet. Magthaverne skal rette sig efter loven og ikke udøve vilkårlighed.

Den lov er fra 1241, og så fortsætter Jyske Lovs fædre utroligt, næsten uhyggeligt forudsende: »Loven skal være klar, så hver mand forstår, hvad der står i loven.« Hvis vi bare kunne leve op til det herinde, så ville meget være nået. Det er jo gået lige stik modsat. Det er et demokratisk problem; vi har for mange love, de er ikke til at overskue for borgerne. Derfor skal jeg tilslutte mig den taknemlighed, der er udtrykt over for forslagsstillerne, fordi vi nu kan få en diskussion, give den igangværende diskussion om lov kvalitet og regelforenklung et skub i den rigtige retning.

I Venstre er vi meget optaget af afregulering. Vi mener, der er alt for mange regler. Borgernes adfærd reguleres alt for meget, forholdet mellem stat og borgere er gået i den helt forkerte retning. Vi ønsker færre love til fordel for borgeren, således at statens magt begrænses, og således at borgerens adfærd ikke reguleres så meget.

Spørgsmålet er så, hvor meget dette lovforslag hjælper på dét. Der er, som den forrige ordfører og også justitsministeren var inde på, formentlig regler, der kan ophæves, og som betyder en afregulering. Men at ophæve love, som i forvejen er udløbet eller har tjent deres formål, det vil være at lave flere love, end der er i dag. Og det er jo den diskussion, vi skal tage. Hvordan skal vi lovgive i fremtiden? Det er jo mere interessant end fortiden, selv om det af retshistoriske grunde er utroligt interessant både at læse forslaget og høre justitsministerens udlægning af kongeloven og Danske Lov.

Jeg kan jo sige, at som præstedatter ved jeg fra Danske Lov, at jeg skal klæde mig sømmeligen og tarveligen, og det vil altså ikke hjælpe på min påklædning, om man ophæver Danske Lov på det punkt. Og det viser altså også, at den er udløbet for flere hundrede år siden, og der er ikke grund til at ophæve den én gang til.

Det, det drejer sig om, er for os, hvad man gør i fremtiden, og altså tage diskussion: Jamen, en formel ophævelse af love, der er udløbet, hvad hjælper det? Men vi vil godt se på, om der er nogle alternativer. Vi har nogle gange i Venstres folketingsgruppe drøftet det, vi kalder solnedgangsbestemmelser. Man kunne også sige udløbsdato ligesom på mælkekartonen. Kunne

man forestille sig, at der var nogle love, som vi gav en udløbsdato, sådan at der ikke herskede tvivl om, hvorvidt det var gældende ret mere.

Det vil givet være en fordel. Der ligger jo masser af ældgamle anlægslove, hvor der i dag kan rejses tvivl om, hvorvidt lokalbefolkningen i virkeligheden ville kunne støtte ret. En sådan retstvivl var jo rar at få ud af billedet, og derfor er dette lovforslag et utroligt nyttigt redskab til at få den diskussion.

Justitsministeren sagde i går under en anden forespørgsel, at der er et cirkulære om lovkvalitet på vej. Det vil være helt naturligt, at vi prøver at koordinere de to ting, specielt med henblik på den fremtidige lovgivningsform. Der er jo spørgsmålet om, hvordan vi skal udarbejde ændringslove, hvordan vi skal udarbejde ikrafttrædelsesdato. Er der ikke mulighed for med det nye Retsinformation at foretage en data-sammenskrivning, så gældende ret bliver mere overskuelig? Men at ophæve, hvad der allerede er udløbet, ser vi ikke det helt store formål med.

Det er, som om man tror, at de love, der engang har været vedtaget, kan forsvinde helt væk fra nethinden. Det kan de jo ikke. Og i moderne lovsamlinger vil udgiverne netop kun tage de love med, som er gældende ret, og der vil man så være nødt til i fremtiden også at tage ophævelseslovene med. Det frygter jeg ligesom justitsministeren kunne blive mere besværligt. Men jeg synes, det er en utrolig spændende diskussion at få.

Det, der er helt afgørende for os, er altså at få ophævet love, der virkelig betyder noget, men som ikke burde være der, fordi de regulerer borgernes adfærd for meget. Og så gælder det om at få udformet lovene – og det kan vi jo altså ved edb's hjælp i dag – på en sådan måde, at de er lettere for myndigheder og domstole og borgere at overskue.

Vi har i årevis været meget optaget af lovkvalitet, og derfor er jeg også nødt til at sige, at den diskussion skal jo også foregå på et solidt grundlag, sådan at vi ikke nu gør os skyldige i lovsjusk.

Vi ser frem til nogle spændende drøftelser i Retsudvalget.

Helge Adam Møller (KF):

Der er jo nogle lovforslag, som er mere interessante – og underholdende for den sags skyld også – at læse end andre, og dette har været et af de både spændende, interessante, underholdende og frem for alt helt anderledes lovfor-

slag. Det skal Frihed 2000 ikke have utak for, tværtimod.

Man skriver i bemærkningerne – justitsministeren har citeret fra et par af de centrale bemærkninger – man skriver allerede i femte afsnit, at man ikke ønsker, at Folketinget skal betragte dette forslag som en politisk markering.

Det er jeg sådan set lidt ked af, for jeg synes i virkeligheden, det er en flot politisk markering, måske specielt flot, fordi den i hvert fald rimer godt med en konservativ politisk holdning. Jeg tror i og for sig, at mange i Folketinget kan tilslutte sig denne politiske markering af, at man ønsker et samfund, hvor man prøver på i størst muligt omfang at forenkle, at afbureaukratisere, at afskaffe overflødige regler, love og bestemmelser osv., og det er jo det, forslaget lægger op til.

Det kan godt ske, at det ikke er den 100 pct. rigtige måde, vi gør det på, men intentionerne og holdningerne i forslaget – og det synes jeg også jeg har kunnet høre på de fleste af dem, der har haft ordet hidtil – er man jo sådan set enige i, så den politiske markering skal man heller ikke have utak for.

Justitsministeren nævnte så i sin tale – og han har jo haft større mulighed end de fleste af os andre for at trække på diverse juridisk ekspertise til at gennemgå alle de 136 forslag mere eller mindre minutøst – at hvad angår nogle af de love og forskrifter, som er nævnt her i forslaget, vil det være forkert, uheldigt eller forbundet med meget store omkostninger arbejdsmæssigt, økonomisk og andet, umiddelbart at afskaffe dem. Det skulle ikke undre mig, om der under udvalgsarbejdet dukkede et par eksempler mere op end dem, justitsministeren nævnte.

Men alle de resterende love og forskrifter ud af de 136, som ikke er omfattet af nogen af de saglige forbehold, der har været fremme eller kan komme siden, ja, dem er Det Konservative Folkeparti indstillet på at få ophævet enten i kraft af, at det her lovforslag bliver stemt igennem med et antal ændringsforslag, eller på en anden hensigtsmæssig måde.

Det er ikke for os det afgørende, hvordan det sker, men vi vil godt være med til også aktivt at arbejde for, at overflødige regler, love, bestemmelser og cirkulærer afskaffes på den hurtigste og mest hensigtsmæssige måde, og det er i den ånd, vi går til udvalgsarbejdet.

Tak for forslaget.

Aage Frandsen (SF):

Når partier i opposition fremsætter lovforslag eller beslutningsforslag, sker det jo ud fra en forhåbning om, at disse forslag kan vedtages. Praksis viser, at det er meget sjældent, at det sker, men det sker.

Derfor ved vi også godt, at de somme tider fremsættes – endda oftere – fordi man gerne vil lave en politisk markering. Det er fuldstændig legitimt, at man vil bruge Folketinget som et forum til at bekendtgøre sine politiske synspunkter. Det kan være af hensyn til éns parti, éns bagland, de synspunkter, man i øvrigt har. Det forslag, vi behandlede for et øjeblik siden omkring dieselafgiften, tror jeg helt klart havde den karakter. Det er fuldstændig legitimt.

Det her lovforslag falder ikke ind under nogen af de to kategorier, tror jeg. Det er et helt anderledes lovforslag, som andre også har været inde på, og det er et af de mest spændende lovforslag, jeg har læst længe.

Der er lovforslag og beslutningsforslag, som kommer fra os oppositionspartier, hvor man kan diskutere kvaliteten, ikke mindst af beslutningsforslagene og af de bemærkninger, der er der, og måske også spørge, om det også altid er korrekte oplysninger, der er der. I det her tilfælde må man sige, at her er en guldgrube af oplysninger og historisk viden, som man ikke kan undgå at blive glad for at stifte bekendtskab med.

Der var en række af de ting, som stod der, som jeg godt viste noget om. Jeg var godt klar over, at der var tvivl om det dér i § 14, plakaten af 27. november 1801, om det stadig væk var gældende. Og det er jo selvfølgelig lidt problematisk, hvis man kan diskutere den slags ting, for hvad så med karneval og den slags ting? Men jeg kendte ikke § 2 og 3 med hensyn til grevernes og friherrernes privilegier, i hvilket omfang de stadig væk eksisterede eller ikke eksisterede. Jeg havde en opfattelse af, at det gjorde de nok ikke, men det kan jeg forstå at der åbenbart også kan herske tvivl om.

Så på den måde er der en masse ting her, som jeg synes var berigende og spændende at læse, og jeg kan forstå, at Frihed 2000 fortsætter føljetonen, der kommer mere til, og det glæder jeg mig over.

Jeg synes også, det er godt, at der er nogle i Folketinget, som gider interessere sig for, skal vi sige, lovarbejdet sådan i bred forstand, at det ikke bare gælder om at komme ud med de synspunkter, som er de mest populære, i håb

om, at man får nogle stemmer ved den lejlighed. Jeg synes, det er interessant at se, at der er en kreds af mennesker, som interesserer sig for noget andet og noget af det, som måske var Folketingets fornemste opgave.

Med hensyn til nogle af de bestemmelser, der er her, og som også justitsministeren var inde på, f.eks. en række jernbanestrækninger, som jeg går ud fra er bygget for mange år siden, og det, der er i § 136 om Gamle og Ny Scene, som jeg også går ud fra er i orden, ligesom de statslån, der er omtalt, er optaget osv., osv., så kunne man måske bruge det som anledning til at sige, at når man laver en lovtekst, så slutter man med at sige: Når denne opgave er udført, så bortfalder denne lov. Og så kunne man måske samle en hel masse sammen og sige: Dem tager vi i et bunkebryllup og siger, at nu skal de slettes, dem, der ligger her, så vi altså ikke tager hver eneste lov og siger, at nu skal den ophæves, altså at vi en dag har 250 lovforslag i Folketinget, som vi ophæver på én gang.

Men man kunne jo godt sige, at fremtidens love, som har karakter af f.eks. bygning af en jernbane, kunne ophæves, så snart den bygning var gennemført. Tilsvarende kunne man nok også sige om folkeafstemninger og også om statslån, at det kunne man godt skrive ind i en lovtekst til allersidst, så der ikke er tvivl om det.

Så havde justitsministeren nogle interessante bemærkninger om forholdet mellem kongeloven, Lex Regia, og så Christian Den Femtes Danske Lov, og det er jo nogle betragtninger, som vidner om, at det også er et problem, sådan som det er nu.

Det er et problem, hvis vi begynder at ophæve den, for så ved vi ikke, om der lige pludselig bliver et hul, og vi ved ikke rigtig, hvordan koblingen er. Men det er også et problem, sådan som det ser ud i dag, og derfor må man nok sige, at det her kunne være begyndelsen til en række ting med hensyn til at rydde op i mængden af love. Det har ikke så meget med afbureaukratisering at gøre, det synes jeg ikke; det er mere med hensyn til det æstetiske omkring lovgivningen, og derfor kan vores parti helt støtte tankegangen i, at man kigger på de her ting.

Så kan det godt være, at der er en række ting, som slet ikke er afklaret nok til, at man kan fjerne dem, men jeg synes godt, at man kunne fjerne en række love med det samme, som vi i øvrigt er enige om, og så med henblik på fremtiden få klarhed over det, sådan at vi ikke står

med nogle love, som i princippet eksisterer, men ingen mening har i dag.

Peter Skaarup (DF):

I Dansk Folkeparti synes vi, det er et rigtigt og fint initiativ, som Frihed 2000 har lavet med, jeg havde nær sagt at grave de her love frem, som helt åbenbart er forældede og bør fjernes så hurtigt som muligt.

Vi vil støtte det initiativ, og vi synes, det er et sundt demokratisk princip, at borgerne kan finde rundt i forskrifter og love, og man kan vel ikke ligefrem sige om en del af de love, der er blevet listet op i lovforslaget, at de virker særlig fornuftige og gennemskuelige for borgerne, i og med at mange af tingene er forældede. Ved at fjerne forældede love og retsfor skrifter i det hele taget bidrager man, om end på beskeden vis, til en regelsanering, som der er brug for i det danske samfund.

Det er imidlertid ikke muligt for mig at tage stilling til, om alle de angivne forslag til slettelser bør imødekommes. Det kan vi finde ud af under udvalgsarbejdet, og det må der i det hele taget tages nærmere stilling til efter en forhandling med Justitsministeriet. Men jeg synes ikke, man som justitsministeren bare kan sige, at det her ikke er noget problem, og at det skal vi ikke bekymre os særligt om. Jeg mener faktisk, at udvalget – og det ser også ud, som om der er en god opbakning til forslaget – skal lægge sig på sinde at få fjernet nogle af de love, som ikke er nødvendige.

Jeg skal i øvrigt støtte tanken om en dansk lovbog, hvor alt også det, som nu klares gennem noter til finansloven, er opført. Hvis man lader en sådan lovbog være elektronisk, er der heller ikke noget besvær med at foretage store ændringer i den. Så den del af forslaget skal vi også støtte, og vi synes som sagt, det er et initiativ i den rigtige retning, og vi er med i den retning.

Elisabeth Arnold (RV):

Det kunne nu være fristende ved første blik på dette interessante lovforslag at ryste på hovedet og spørge: Har de virkelig ikke noget bedre at tage sig til i Frihed 2000? Men det er forslaget faktisk for godt, for interessant og for underholdende til, så det vil jeg slet ikke gøre.

Jeg er imponeret over det store arbejde, der er gjort, og jeg tror, det har været ganske morsomt og underholdende for dem, der har siddet med det, at nå frem til denne lange række love,

som man gerne vil have afskaffet. Jeg synes i hvert fald også, der fra radikal side skal lyde mange roser til Frihed 2000 for initiativet. Det er under alle omstændigheder et godt afsæt for en vigtig debat, om vi kan forenkle vores lovsæt, om vi kan reducere mængden af love, om vi kan holde lovmassen i ordentlig stand, og om vi kan bringe det ind i vores lovkvalitetsdebat i almindelighed. Kort og godt skal signalet gerne være, at det, der ikke skal bruges mere, skal væk, og det signal vil vi gerne fra radikal side tilslutte os.

Et er ophævelse af forældede love, et andet er regelforenkling. De to ting er jo ikke ens, og det har flere tidligere ordførere også sagt. Vi vil også gerne regelforenkle. Det har vist sig meget svært, men det mindste, man kunne gøre, er dog at sige, at de regler, der ikke skal bruges mere, kunne man godt fjerne.

En af de tidligere ordførere nævnte den første tale, man holder herinde – den glemmer man jo aldrig – og min handlede altså også om ophævelse; den handlede nemlig om ophævelse af sømandsskatten. Jeg husker ganske tydeligt hvert et ord, og sådan tror jeg vi alle sammen har haft nogle særlige taler om ophævelse af dette eller hint.

Som sagt en stor ros til Frihed 2000. Jeg synes, det har en meget høj underholdningsværdi, at det var en god idé at tage fat på det, og at vi skal lade lovforslaget indgå dels i de overvejelser, vi har om at gøre alvor af noget af det, dels i vores bagage i vores diskussioner om lovkvalitet.

Jeg synes, det var rigtigt, som hr. Aage Frandsen nævnte det i sin ordførertale, at det her også har noget at gøre med æstetikken i lovarbejdet, og jeg synes, der er meget vigtigt i at sige, at vi skal have så meget orden i sagerne, at ting, der ikke skal bruges mere, selvfølgelig skal ophæves og smides væk eller i hvert fald gemmes væk, så de ikke mere står og fylder op i lovsamlingerne som stadig væk gældende love.

Det Radikale Venstre deltager med stor fornøjelse i de videre diskussioner.

Pernille Falcon (EL):

Enhedslisten synes, det er et meget sympatisk lovforslag, der ligger, og vi vil tilslutte os den ros, som Frihed 2000 har fået for deres store arbejde.

Vi må indrømme, at med det antal mennesker, vi er i Enhedslisten, arbejder vi mest på at

ændre de love og regler, som rent faktisk skal i aktion og gælde, og dem bruger vi til gengæld utrolig mange kræfter på at få ændret. Vi brugte f.eks. mange kræfter på at få ændret en del af integrationsloven, så integrationsydelsen kunne bortfalde. Det satte vi stor pris på; men nok om det.

Vi vil støtte intentionen i det konkrete forslag, men det kan godt være, at der er nogle af de nævnte love og bestemmelser, som ikke skal ophæves. F.eks. synes vi ikke, det er nogen god idé, at man stopper grundlaget for arbejdet på at udrede sagen omkring Nørrebro; det siger sig selv.

Vi synes som sagt, der er nogle gode intentioner i forslaget. Vi synes, det kunne være godt, hvis man mere fremadrettet i forbindelse med ny lovgivning sikrer både at være opmærksom på det, der af andre er blevet kaldt udløbsdatoer, og at se på, hvilke regler og love man kan ophæve i forbindelse med ny lovgivning.

Jeg synes bare, vi skal være opmærksomme på, at nogle af de tidligere forsøg, man har gjort på lov- og regelsanering, faktisk har resulteret i et umådeligt bureaukrati, og at paragrafmængderne er steget helt urimeligt. Et eksempel var forenklingen af bistandsloven. Det resulterede, tror jeg nok, i en fordobling af hele regelsættet. Så man skal være meget opmærksom på, at man ikke kommer til at udløse et stort, unødigt bureaukrati, for det synes vi godt kan være noget problematisk.

Det forestiller vi os i og for sig heller ikke, at intentionen er med forslaget. Vi forestiller os, at intentionen er, at det skal være en forenkling, og at det er i den ånd, afbureaukratisering og regelforenkling også skal ses i denne sammenhæng.

Under det videre udvalgsarbejde vil vi da gerne gå positivt ind i det og også prøve at komme med nogle ideer til, på hvilken måde man kan indarbejde det mere fremadrettet, for det synes vi er vigtigt. Det er klart, det kunne være et spændende beskæftigelsesprojekt at sætte nogle til at rydde op i hele det gamle regelsæt bagfra, og det kunne godt være, der var nogle, der syntes, det var godt. Det er vi med på, hvis det bliver til en ordentlig hyre.

Jann Sjørnsen (KRF):

Også fra Kristeligt Folkepartis side skal der lyde en tak til Frihed 2000, fordi de med det lovforslag, som vi behandler her i dag, rejser en spændende debat om, hvordan vi i det hele ta-

get fremmer forenklingen i lovgivningen og også dybest set jo lovkvantiteten som sådan.

Forslagsstillerne gør jo selv opmærksom på i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at det er et specielt lovforslag, og det må jo siges at være rigtigt, men ikke desto mindre er det altså et forslag, vi fra Kristeligt Folkepartis side hilser velkommen.

Vi kan såmænd godt støtte det som sådan, men det er klart, at vi bliver nødt til under udvalgsarbejdet at tage nøjere stilling til de love og forskrifter, som Frihed 2000 i sit forslag ønsker ophævet. Det kræver jo i virkeligheden, at vi gennemgår hver enkelt lov og forskrift ganske nøje, og dermed kan man vel sige, at det måske mere bliver beskæftigelsesterapi til Retsudvalget end noget andet, men det er jo så også i orden.

Når vi synes, at intentionerne bag forslaget er så gode, er det jo, fordi vi har brug for løbende at vurdere loves og forskrifters relevans eller mangel på samme.

Jeg har hæftet mig ved, at forslagsstillerne i bemærkningerne også gør opmærksom på, hvordan man i f.eks. Norge håndterer det spørgsmål her, og jeg synes, at netop det norske eksempel faktisk kunne være spændende at se nærmere på under udvalgsarbejdet, se, om man kunne indføre noget tilsvarende her i Danmark, så man løbende sikrede sig, at det arbejde, som Frihed 2000 formentlig med hjælp fra gode folk har sat i gang her, kunne gøres løbende og ikke kun, når et parti i Folketinget sætter sig for at gøre sådan et arbejde.

Jeg kan på Kristeligt Folkepartis vegne tilsige støtte til lovforslaget som sådan med de reservationer, som jeg har taget her i talen, og i hvert fald, at vi vil gå positivt ind i udvalgsarbejdet for at se, om vi kan finde på modeller for, hvordan vi for fremtiden kan opfylde de mål, som Frihed 2000 har haft med lovforslaget her, sådan at der ikke skal nedsættes yderligere studiekredse på Frihed 2000's anledning angående det her.

Kim Behnke (FRI):

I de år, jeg har været i Folketinget, har det jo ikke været hverdagskost at få så megen ros for et forslag, man har fremsat, så det kan jo gøre en helt usikker. Men tak for de faldne ord, og det skal jo ikke være nogen hemmelighed, at jeg også skylder en tak til de folk, der har hjulpet forslaget undervejs. Ikke mindst Folketingets Udvalgsafdeling har været rådgivende med

hensyn til, hvilken form det skulle have, så det skulle kunne fremsættes her.

Det er jo ikke hver dag, vi ser sådan et forslag i Folketinget, og et eller andet sted kan man selvfølgelig også stille det spørgsmål, om det er Folketingets mindste partigruppe, der skal løfte en sådan opgave, eller det i virkeligheden var en opgave, som efter norsk forbillede burde ligge i regeringens regi.

Jeg synes med de bemærkninger, der er faldet her i dag, kunne konklusionen godt være, at man på et eller andet tidspunkt benytter sig af de erfaringer, nordmændene har fra 1963, og benytter en lignende fremgangsmåde i Danmark.

Hvorfor så det? Fordi vi har et godt princip i Danmark. Vi har princippet om, at loven skal være forståelig for alle. Det er den jo ikke nødvendigvis, hvis den er formuleret på latin eller skrevet på gotisk. Loven skal også have en sådan karakter, at folk ikke er i tvivl om, at loven er gældende.

De folk, der i øjeblikket bliver stoppet af en politibetjent ude på motorvejen for at køre 140 km/t eller mere, regner jo med, at når politibetjenten fortæller, at der står i færdselsloven, at de kun må køre 110 km/t, så er det rigtigt og korrekt, og der skal ikke være en retshistorisk diskussion om, hvorvidt den bestemmelse bare er et levn fra tidligere tider.

Det må være sådan, at de bestemmelser, der er, er nogle, man føler sig forpligtet af, og nogle, man også er parat til at overholde, for det er meget vigtigt i et samfund som det danske, at der er en høj grad af retssikkerhed.

Man kan selvfølgelig diskutere, hvordan en sag vil forløbe, hvis den bliver indbragt for domstolene og man så tager afsæt i bestemmelser fra 1600- eller 1700-tallet, men som vi har dristet os til at gøre opmærksom på i bemærkningerne, så er der faktisk en ikke uvæsentlig retstvist i øjeblikket mellem Finansministeriet, Københavns Kommune og Københavns Havn. Vi har ikke turdet tage de bestemmelser med, gamle bestemmelser, kongelige forordninger, om Københavns Havn, og som vi har skrevet i bemærkningerne, er det simpelt hen, fordi vi er bange for at blive en hund i det keglespil.

Læser man i de forskellige opslagsværker, er der jo tvivl om, hvorvidt de bestemmelser fortsat er gældende, men de kan altså komme til at være afgørende for en retstvist mellem Finansministeriet, Københavns Kommune og Københavns Havn. Spørgsmålet er, om det egentlig

var hensigten med en gammel bestemmelse, at den pludselig skal kunne dukke op til overfladen, når alle i mange år har betragtet den som værende uden betydning, i hvert fald tilstrækkelig mange til, at den i flere opslagsværker helt er faldet ud.

Hvad er så formålet med, at vi har fremsat dette forslag? Der var nogle, der spurgte mig, da de så titlen og så antallet af bestemmelser: Hvorfor hedder det ophævelse af 100 love, når der er 136? Hvorfor er det ikke strøget mål? Det er det ikke, fordi vi godt er klar over, at der under udvalgsarbejdet naturligvis vil fremkomme eksempler på bestemmelser, vi alligevel ikke kan ophæve, og derfor vil vores ambition være, at vi bruger udvalgsarbejdet til at finde frem til dem, vi ikke umiddelbart kan ophæve, dem, hvor Justitsministeriet vil have voldsomt svært ved at nå at få sagerne afdækket, og dem, hvor der er begrundet tvivl, således at vi ved andenbehandlingen ved ændringsforslag tager de bestemmelser ud, og den rest, der så er tilbage, på 100, 102 eller 98 opnår så vedtagelse i Folketinget.

Hvorfor skal vi have en bestemmelse om, at der i 1916 var en folkeafstemning om De Dansk-Vestindiske Øer? Hvorfor skal vi have en bestemmelse stående om, at man nedlægger jernbanen mellem Middelfart og Strib, og at der ikke længere skal være færgefart over Lillebælt? Hvorfor skal vi have en bestemmelse om, at der nu skal etableres færgefart over Storebælt? Ja, alt sammen er jo et billede på den tid og på et behov, der var dengang.

Der er flere, der under debatten har været inde på, at det ville være hensigtsmæssigt, om vi i vores lovgivning, specielt i anlægslove, folkeafstemningslove og lignende, indbyggede en sidste paragraf. Lige så vel som vi har overgangsbestemmelser, ikrafttrædelsesbestemmelser osv., kunne der sagtens være en sidste paragraf, som beskrev, at når jernbanestrækningen var anlagt, eller når folkeafstemningen var gennemført, så ophævede loven sig selv.

Justitsministeren gør så opmærksom på efter den megen ros, at der kan være problemer, og justitsministeren går så ind i en diskussion om kongeloven og de problemer, der kan være i den anledning, lige præcis fordi en række af de her bestemmelser er meget gamle.

Til Socialdemokratiets ordfører, fru Else Marie Mortensen: Det var sådan set ikke i et anslag af kådhed, at vi skrev, at hvis man på universiteterne tog det her med i undervis-

ningen, så synes vi, det var en god idé. Men når jurastuderende på universiteterne skal lære at bruge de forskellige opslagsværker, Karnov, Retsinformation osv., så er det her jo en eminent opgave at dele ud til dem og sige: Prøv at tjekke! Har Kim Behnke overset noget? Det var kun på det niveau og såmænd ikke, fordi det skulle gøres til genstand hverken for ph.d.-afhandling eller andet. Mere kådhed var der ikke i det ønske.

Så gør justitsministeren opmærksom på, at der kan være retssikkerhedsmæssige problemer i at ophæve nogle bestemmelser, hvor vi ikke er klar over, om de har videregående konsekvenser, end vi umiddelbart kan læse os til. Det må vi så få afdækket undervejs. Men jeg synes ikke, det er korrekt, når justitsministeren angiver som årsag til, at anlægslove bare bliver hængende, at det er, fordi det er der tradition for. Nu har jeg af politiske grunde valgt kun at finde nogle eksempler fra den tid, hvor vi i denne her omgang har haft en socialdemokratisk styret regering. Den 10. december 1998 fremsatte den daværende fødevarerminister faktisk et lovforslag, nr. L 139, som ophævede en masse gamle bestemmelser, 11. februar 1999 var det nr. L 184, hvor man i en lov om færgefart ophævede syv gamle bestemmelser, og 7. oktober 1999 var det så nr. L 7 om nedlæggelse netop af en jernbanestrækning mellem Hobro Havn og Hobro Station.

Tre eksempler på, at den tankegang, der ligger til grund for en række af de bestemmelser, vi har medtaget, altså heller ikke er noget, der er regeringen fremmed. Derfor synes jeg ikke, at argumentet om, at det har vi ikke tradition for, er helt så stærkt, når man kan henvise til de tre eksempler.

Justitsministeren gør så opmærksom på, at vi har skrevet, at der er mange flere bestemmelser end dem, vi har taget med i lovforslag nr. L 219. Det er korrekt, og derfor har vi også fortsat arbejdet. Der ligger på nuværende tidspunkt forslag nummer to fra vores hånd til behandling i Udvalgsafdelingen, og så er det vores ambition, at vi til efteråret laver et opsamlingsheat, hvor nogle af de bestemmelser, der måtte være gledet ud ved ændringsforslag ved behandlingen af det her forslag, samt hvad vi i øvrigt har på kistebunden, kommer med. Så tror jeg ikke, at min energi og vores energi rækker til mere. Så må andre tage over.

Hvis resultatet af det her bliver, at der bliver nedsat en kommission, et udvalg, eller hvad vi

vil kalde det, som vil påtage sig at have den løbende indsigt i dansk lovgivning efter norsk forbillede, ja, så må jeg sige, at så har det bestemt også tjent sit formål.

Fru Else Marie Mortensen var bekymret, fordi vi antaster anvendelsen af grundlovens § 25, og dem, vi har været mest efter, er Kirkeministeriet. Det er, fordi vi synes, det er uhensigtsmæssigt, når vi ligefrem har en bestemmelse i grundloven, nemlig § 66, om, at man kan ordne kirkens forhold ved lov, at så mange af Kirkeministeriets bestemmelser så er hjemlet i grundlovens § 25, som jo er en overgangsbestemmelse. Det har vi syntes var underligt, og det er det, vi har beskrevet i bemærkningerne. Der er såmænd ingen beskyldninger om, at Kirkeministeriet skulle have begået grundlovsbrud, slet ikke; det er mere, hvilket hjemmelsgrundlag det bruger for sine regler.

Tiden tillader ikke andet, end at jeg til sidst siger tak for de mange bemærkninger. Vi glæder os til det udvalgsarbejde, der nu forestår, og vi vil anbefale en fremgangsmåde, hvor vi får afdækket, hvilke af bestemmelserne vi umiddelbart kan få ophævet; resten tager vi så i første omgang ud med ændringsforslag, og så kan de jo finde vej til nye forslag på et senere tidspunkt.

Men tak for en overordentlig glædelig og positiv første behandling!

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:
8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 110:
Forslag til folketingsbeslutning om gennemførelse af toinstansprincippet i nævningsager.
 Af Helge Adam Møller (KF) m.fl.
 (Fremsat 1/3 2000).